

DIMITRIE BOLINTINEANU

LEGENDE ISTORICE ȘI BASME

„El (D. Bolintineanu) este întâiul versificator român cu intuiția valorii acustice a cuvântului, care caută cuvântul pentru ceea ce sugerează dincolo de marginile lui naționale și face din vers o singură arie. Bolintineanu e auditiv și mecanic, și de asta duce mai aproape de poezia modernă.“

G. CĂLINESCU

„Legende istorice“ îi conferă pe deplin titlul de **primul cântăreț al baladei și întemeietor** în același timp **al acestei specii**. Ceea ce a săvârșit cu adevărat poetul este lăudabil: își dă seama de micimea oamenilor și a vremurilor și astfel recurge la antiteze, ca mai târziu Eminescu...

Naționalist legat de glie, viguros, cald, iată trăsăturile autorului «Legendelor». Și dacă neglijează efectele, o face pentru că nu urmărește altceva decât tendința. Prin instinctul său poetic, el visează mari realizări. O Românie mare a românilor!

I.G. DIMITRIU

ANDREAS PRINT

1819 - 1872

Dimitrie Bolintineanu

Legende istorice și basme

ANDREAS PRINT

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BOLINTINEANU, DIMITRIE

Legende istorice și basme / Dimitrie Bolintineanu -
București: Andreas Print, 2013

ISBN 978-606-8271-11-8

DIFUZOR EXCLUSIV:
AGENȚIA DE DIFUZARE DE CARTE
IVO PRINT

Calea Griviței nr. 158, demisol, sector 1, București

Tel./Fax: 021.222.07.67

E-mail: ivo_print@yahoo.com

Site: www.editura-andreas.ro

© Editura **ANDREAS** PRINT, București, 2013

Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate editurii. Nicio parte din această lucrare nu poate fi reprodusă, stocată și retransmisă sub formă tipărită, electronică, mecanică, fotocopiată, audio sau sub orice altă variantă fără permisiunea scrisă a **Editură Andreas** Print.

Tehnoredactare: Gheorghe DUMITRU

Redactare: Laura-Ivona DUMITRU

Bun de tipar: 06.02.2012

Coli tipar: 10

Format: Z6 (16/54x84 cm)

CUPRINS

Introducere / 7

I. LEGENDE ISTORICE / 21

Cea de pe urmă noapte a lui
Mihai cel Mare / 21
Preda Buzescu / 23
Muma lui Ștefan cel Mare / 24
Ferentarul / 26
Fata de la Cozia / 28
Un ostaș român închis peste
Dunăre / 30
Mircea la bătaie / 31
Mihai scăpând stindardul / 32
Mircea cel Mare și solii / 33
Căpitanul de vânători / 36
Doamna lui Neagu / 37
Cupa lui Ștefan / 39
Daniel Sihastru / 41
Fiastrii / 43
Întoarcerea lui Mihai / 45
Miron Costin / 46
Mihai la pădurarul / 48
Ogogenii / 49
Năvala lui Țepeș / 51
Grozea vornicul / 52
Mihai revenind de la Dunăre / 53
Bârlad / 54
Codrul Cosminului / 57
Ștefan la moarte / 59
Dumbrava roșie / 61
Maria Putoianca / 63
Țepeș și solii / 64

Mihai și călăul / 65
Pandurul bătrân / 66
Visul lui Ștefan cel Mare / 68
Copilul din casă / 71
Popa Stoica / 72
Radu Domnul și fata din casă / 73

II. BASME / 74

Fata din dafin / 74
Mihnea și baba / 76
Șir'te-mărgărite / 83
Peștera muștelor / 88
Lăutarul / 90
Domnul de rouă / 93
Doamna lui Negru și bardul / 96
Herol / 98
N-aude, n-avede, n-a greul
Pământului / 101
Făt-Frumos / 104
Umbra răzbunătoare / 108
Mureșul și Aluta / 110
Dochia / 111

III. REVERII / 116

O fată tânără pe patul morții / 116
Cântece din exil / 117
La lampa mea / 120
Exilatul / 121
La patrie / 122
Plângerile poetului român / 124
Un tânăr român murind în
străinătate / 125

Muma tânără / 127
La Constantin Negri / 128
La un amic sărac / 129
La un avut / 130
La Unire / 132
La un poet / 133
La ziua aniversală / 134
La dreptul celui mai tare / 135
Cântec de libertate / 136
O noapte pe malul Dunării / 137
Lui V. Alecsandri / 139
Și florile plâpânde din câmpurile noastre / 140
La Nicolae Bălcescu / 141
IV. FLORILE BOSFORULUI / 142

Fata de la Candili / 142

Fatme / 143
Blestemul Dervișului / 145
Fata popii / 147

V. MACEDONELE / 148

Românele din Cavaia / 148
Edessa / 150

VI. SATIRE / 153

Către boierii români antinaționali / 153

La o damă română / 154
Calul și mistrețul / 156

Tabel biobibliografic / 157

Introducere

I. OMUL

Viața poetului. Dimitrie Bolintineanu s-a născut la 1819, în comuna Bolintinul din Vale, din județul Ilfov, și după tată era de origine macedoneană. Mama sa era chiar din satul copilăriei lui. Ienache Cosmad, de fel din Ochrida, nu era om de jos, ci cu stare materială bună, așa că Dimitrie se putea mândri cu părinți care îi ofereau o gospodărie cum se cuvenea unui subprefect de țară și dârzenia de caracter macedonean.

Copilul Dimitrie a fost dus să învețe literele în București, la o mătușă, care avea casă în mahalaua Dudescu. În casa pitarului Podeanu, va căpăta cele dintâi noțiuni de scris, citit și socotit, iar cunoștințele se vor înmulți la școala de la Colțea și se vor desăvârși în Colegiul „Sf. Sava“.

Dar geniul poetic începe să se trezească în Bolintineanu și, pe la 1842, scrie prima lui poezie, „O fată tânără pe patul morții“, pe care o publică în „Curierul de ambe sexe“, stârnind nu numai admirația lui Heliade, ci și entuziasmul tuturor, care vedeau un mare poet în floare.

Având nevoi materiale, încă din 1841 este numit copist la Ministerul Dinafară (Externe) și, prin poezia lui celebră, ajunge să fie cunoscut chiar de Bibescu-Vodă, care-i pune pe-o petiție de concediu rezoluția: „Văzând speranțele mari ce dă acest june... Aprobarea așteptată“.

În 1843, intră în societatea secretă, cu caracter politic „Frăția“, alături de I. Ghica, N. Bălcescu, Ch. Tell etc., visând și el dezrobirea și înălțarea patriei scumpe. În 1844, domnitorul Gh. Bibescu îi dă rang de boierie, făcându-l pitar, dar visul lui era să studieze în străinătate. Frații Golescu îl ajută, fără să știe el, cu fonduri strânse din admirație pentru marele poet și iată că, în 1845, Bolintineanu ia drumul Parisului, unde ascultă pe Quinet, Michelet și alții.

Revoluția din 1848 stârnește în tineretul român de la Paris dorința fierbinte de a-și câștiga libertatea și de a afirma naționalismul românesc oprimat. Mai mult, tinerii studenți români văd toate manifestările revoluționare, participă la aceste acte istorice și se pregătesc pentru o asemenea mișcare în Principatele Române.

Cu condeiful său deosebit, Bolintineanu scrie „Poporul suveran“, care îndemna la apărarea drepturilor poporului. Doar patru luni scrie versuri iar apoi nu va mai apărea.

Turcii, care nu vedeau cu ochi buni mișcarea națională, se îndreaptă spre Dunăre, trec în Muntenia și se hotărăsc să meargă spre București, ca să liniștească lucrurile. Delegația română, compusă din bărbații de frunte ai țării, care trebuia să poarte discuții cu conducătorul turc, este luată ostatică, arestată și internată la Mănăstirea Cotroceni. Între ei se afla și Dimitrie Bolintineanu. Lupta din Dealul Spirii, între pompieri și turci, în care au pierdut mulți ostași, a îndârjit și mai mult autoritățile otomane împotriva solilor, considerându-i ca șefi ai mișcării. Mulți au fost eliberați, iar treizeci și mai bine au luat drumul pribegiei spre Dunăre. Printre cei mai de seamă erau: frații Golescu, C. Boliac, N. Bălcescu, I. Brătianu, C.A. Rosetti, dar și Dimitrie Bolintineanu.

Poetul trece în Transilvania, apoi, venind pe Dunăre dinspre Orșova, trece la Constantinopol, prin Bulgaria, luând apoi drumul Parisului, ca să-și continue studiile abandonate în februarie 1848. A stat la Paris până în 1851. Între timp redacta și foaia „Junimea Română“. Întorcându-se de la Paris, până la Orșova, pe Dunăre, călătorește cu Vasile Alecsandri, de care se va despărți curând, rămânând să privească valurile Dunării, care-i dădeau un aprins dor de țară.

În 1852, îl aflăm, împreună cu Heliade, I. Ghica, Boliac și N. Bălcescu, la Constantinopol, mijlocind pe lângă Poartă ca să se reîntoarcă în patrie.

La 9 martie 1855 se îmbarcă pentru Levant, Palestina și Egipt, descriind fermecător ținuturi, oameni, tradiții, într-o proză sugestivă. Pretutindeni unde mergea, îl urma dorul nestins de țară. Până și contemplarea naturii orientale îl doboră sufletește, căci „ea ne

aducea aminte de patria noastră atât de frumoasă și îndestulată de vegetație! Blestemam însă frumusețea și îndestularea ei, căci ele sunt cauza primară a suferințelor în care a fost“. (*Călătorii în Palestina și Egipt*, pag. 125)

Copleșit de oboseala surghiunului și chinuit de dorul de țară, reflectează ca în vis: „O, patria mea! Țară frumoasă și întristată! Pot eu vorbi de-o mare suferință fără să-mi aduc aminte de tine?“. (*Ibidem*, pag. 192)

Ajutat de frații Polihroniade, cutreieră Egiptul, insulele Mediteranei, Anglia și apoi Parisul, coborând iarăși în Italia (Capri). Ia drumul Constantinopolului și vizitează, în Samos, pe bunul său amic Ion Ghica. Cu el întreprinde călătoriile în Asia Mică, plutind pe întinsul arhipelagului, din insulă în insulă, făcând vizite oficiale și fiind primit cu mari onoruri, alături de Ghica, stăpânul Samosului. Asia Mică îl încântă prin vraja ei orientală, și toată istoria veche a popoarelor i se deapănă în față.

Când nu-i măcina sufletul nostalgia după țară, făcea propagandă în fața străinilor, care nu ne cunoșteau și întrebau ce suntem. La întrebarea unui englez ciudat, care se interesa de unde este originar, Bolintineanu răspunde:

„– Din Valachia, răspunsei, sigur că este destul a zice această vorbă, ca tot să fie zis.

– Ce lucru este acela Valachia? mai întrebă el.

– România.

– Sunt trei ore de-aici până la România? Aveți acolo mine?

– Sunt patru zile cu vasul până la România, îi răspunsei eu.

– Ce fel? Este așa departe? Nu sunteți greci? Sunteți poate armeni? Bulgari? Muntenegreni? Sârbi?

– Nimic din toate acestea. Suntem un popor de vreo patrusprezece milioane, de viță latină tracă, locuim pe malurile Dunărei, de la Tisa până la Marea Neagră.

– Mi-aduc aminte, zise el, am auzit la Liverpool, la Bursă, vorbindu-se de România că face grâu bun. Iată bine, urmă el, că tot produce ceva“. (*Ibidem*, pag. III)

Pretutindenii revarsă o nesfârșită iubire de țară și este stăpânit de un puternic sentiment de demnitate în fața străinilor. În 1857, pornește din Constantinopol spre Moldova, cu gândul să-și revadă pământul, pe care-l părăsise fără voia lui. Se dăduse voie emigranților să se întoarcă în patrie.

„Este peste putință a descrie impresia pe care o încercă cineva după o lipsă de zece ani, întorcându-se în patria sa. Mi se părea că vaporul umblă prea încet și cugetele zburau înaintea lui să întâlnească rude, ce ni se pare că ne așteaptă cu brațele deschise, cu lacrimi de bucurie în ochi. Îmi aduceau aminte că timpul schimbase fața și inima celor ce iubeam, căci nu mă vor recunoaște și voi fi mai străin între ai mei decât în străinătate și atunci aș fi dorit să mă întorc de unde plecasem.“ (*Călătorii în Moldova*, pag. 5)

Activitatea politică, lupta pentru Unire, ministru sub Cuza. Încă de la 1854 publicase la Paris o broșură „Les Principautés Roumaines“, căutând să atragă atenția marilor puteri asupra sorții Principatelor. În 1856 scoate altă lucrare, intitulată „L’Autriche, la Turquie et les Moldo-Valaques“, cu gândul să atragă atenția lumii diplomatice asupra situației din Orient. Bolintineanu arată Occidentului tendințele ascunse ale Turciei și Austriei de a subjuga pe români.

În 1858, în București, scoate ziarul „Dâmbovița“, foaie literară și politică. Iată programul: „Ne vom sili a sprijini nația și ideile progresiste potrivit cu trebuințele țării“.

Îl preocupă ideea de unire a tuturor românilor, făcând să dispară orice ambiție personală, orgolii de clică ori spirit de gașcă, ce fac să se risipească sentimentele sincere și curate. Din 1851, pe când se afla la Paris, scoate ziarul „Junimea Română“, în care se arată ostaș neînfricat al unirii, chemând toate inimile generoase să bată pentru același ideal, cu lozincă de a fi gata pentru ziua cea mare. Cultivă sentimentul eroic al tineretului, cu convingerea de luptător al baricadelor, el, care văzuse și trăise momentul istoric al anului 1848 la Paris. Face apel la unire, prin onoare, întrebunțând gândirea sub toate formele ei: artă, literatură, istorie, politică, morală, toate dintr-un singur punct de vedere: Patria.

Cuza-Vodă a prețuit mult pe Bolintineanu. La 21 aprilie 1860 este numit efor al spitalelor civile. La 23 mai în același an îl aflăm comisar în Comisia Europeană a Dunărei. În guvernul lui Ștefan Golescu, Bolintineanu este însărcinat cu afacerile externe. Nu a stat mult în fruntea ministerului și se retrage în urma votului de neîncredere al Adunării legislative, fapt care l-a afectat mult pe Cuza. Domnitorul prețuia mult cinstea în gând și în faptă a poetului și chiar după demisie tot păstrau legătura de prietenie și confidență.

Lovitura de la 11 februarie l-a scârbit pe Bolintineanu, care deplângea soarta „în care pieri domnul Cuza, părăsit și trădat de cei ce îl împinseră la despotism“. La 12 octombrie 1863, în cabinetul lui Mihail Kogălniceanu este numit ministrul instrucțiunii publice și al cultelor. În această demnitate s-a dovedit a fi un bun administrator. Creează școli noi, pune ordine în clerul dezorganizat, reglementează salariile, secularizează averile mănăstirești, creează o facultate de litere în București, înființează peste tot școli primare, elaborează legea instrucției publice, în fine se manifestă ca un mare patriot și înțelegător al nevoilor vremii. Căderea lui Cuza l-a făcut să se consacre cu totul literaturii, în care se va arăta laborios.

Portretul poetului și moartea sa. Iată cum se descrie pe sine: „Sunt de 31 ani, trei luni și jumătate. Chipul, nici frumos, nici urât, înalt, cu ochi negri, cu un dinte rupt, cu barba neagră încă, cu păr cam lung, dar cam rar, prost, pălăvratic, sărac ca un beduin“. (*Scrisoarea sa către G. Sion, 6 iunie 1856, Constantinopol*)

P. Chițu, în conferința pe care-a ținut-o la Craiova în 1886, ni-l prezintă ca fiind „de o statură mai mult înaltă decât mijlocie, părul și fața brună, o frunte largă și limpede ce da figurei sale un caracter bărbătesc – expresiunea mai totdeauna tristă și meditativă dovedea natura-i eminentemente poetică, suflet ce în veci se înalță în lumea ideală“.

Veșnic îngândurat, singuratic, strângea în suflet melancolii tomnatice, care-i strecurau tainice duiosii calde, sub fruntea lui înaltă se grămădeau aspirații către ideal, în inimă, flori de crin, ce-i parfumau poezia. Își trăia lumea visurilor lui de trubadur, sacrificând totul pentru țară și pentru artă, căreia îi slujea ca un preot neprihănit.

Neglijent ca exterior, sufletul era strâns în copci de mărgărit. Dar fruntea poetului era întunecată și pentru faptul că își trăia viața în mijlocul unor oameni care-l înțelegeau prea puțin sau nu-l înțelegeau deloc pe omul care-și jertfea totul pentru binele unei națiuni.

Frigurile și pe urmă paralizia îl vor stinge în curând. Sărac lipit, ajutat de prietenii lui de visuri și realizări, Vasile Alecsandri și Costache Negri, trăiește ultimele lui clipe la Spitalul Pantelimon. Cu biblioteca rămasă lângă patul de suferință, prin ajutorul celor doi amici buni, se lasă în voia sortii, un mort între vii. Nimic n-a mai rămas din entuziastul cântăreț al vitejiei neamului, decât o umbră nenorocită, care se stinge la ora șape și jumătate în ziua de 20 august 1872.

Câțiva oameni, prieteni merg după sicriul simplu în care se odihnea marele poet național, luptător pentru redesteptarea țării și un cinstit și vrednic demnitar al neamului românesc.

Publicul rămâne nepăsător la trecerea unui convoi mortuar, sînistru și fără funeralii naționale, doar câțiva elevi de liceu și lucrătoare din fabrică – ecou al păturii românești – își șterg genele picurate de lacrimi calde pentru cel ce-a cântat suferința unei „Fete tinere pe patul de moarte“ sau, cu ochii în ceața viitorului, a prezis cu glas de sibilă: „Viitor de aur țara noastră are și prevăz prin secolii a ei înălțare“.

Cu greu se strâng fonduri pentru înălțarea unui monument, care nu se poate înălța tot din lipsă de... fonduri. Sicriul este dus în satul natal, Bolintinul din Vale, și îngropat pe meleagurile pe unde a crescut copilașul lui Ienache Cosmad. Dar nici osemintele n-au odihnă, căci sunt scoase și depuse în podul bisericii, ronțuite de șoareci, cum protestează un om de inimă în „Viitorul“ din 29 martie 1909, până să fie definitiv înhumate și apoi peste care să se așeze o piatră funerară, cu un anunț lapidar:

DIMITRIE BOLINTINEANU

Născut 1819 – Decedat 1872

Piatra reprezenta pe poet cufundat în gânduri, cu o pană în mână, și-l arăta în atitudinea cea mai potrivită cu firea lui visă-

toare. Maestrul Stork l-a prins bine într-o poză, care vorbește generațiilor ce vor veni că, oricât de târziu, tot știm să ne prețuim pe cei mai aleși fii ai neamului.

II. OPERA

Materialul poetic. Opera lui Dimitrie Bolintineanu am putea-o împărți în două mari perioade: cea dintâi, creată în epoca tinereții și a exilului, și a doua, în plină maturitate a vieții lui. Dar socotim mult mai bine să urmărim criteriul estetic, distribuind materialul poetic, analizându-l, văzând influențele ce se exercită asupra poetului și deci asupra creațiilor lui, bogăția ideilor ce alcătuiesc fondul operei lui și, în fine, viziunile lui de scriitor inspirat. Privind **Legendele istorice**, facem imediat remarca justă că poetul este obsedat de două mari figuri de legendă, aproape, în istoria noastră și le consacră cicluri de poezie. Mihai și Ștefan sunt eroii de care este inspirat Bolintineanu și ni-i prezintă în toate ipostazele și sub toate fațetele lor sufletești (sentimentali, războinici, învinși, pașnici în fața morții etc).

Sub influența Letopisetelor Țării Moldovei și, mai ales, fermecat de limba lui Ion Neculce din „O samă de cuvinte“, scrie minunatele și plinele de muzicalitate legende istorice, care pot fi modele de balade, ținând seamă de adâncă simțire a creatorului, dar și de vremea în care le-a scris. Nu sunt numai simple documente istorice, ci sunt pline de vibrație sufletească și astăzi sunt citite și învățate cu ușurință de tineret.

„Cea de pe urmă noapte a lui Mihai Viteazul“ și „Muma lui Ștefan cel Mare“ sunt adevărate capodopere tocmai prin sinceritatea pe care o manifestă față de cele două mari figuri voievodale. Lirica patriotică a lui Bolintineanu este plină de vigoare și sinceră, iubirea de patrie zace afund în inima poetului, mai cu seamă în poeziile scrise în timpul exilului.

Inspirat din I. Neculce, creează „Daniel Sihuștru“, care este străbătut de același fior sentimental al epocii romantice. Figura pustnicului, deși retorică, reușește să miște prin vigurosul îndemn

